

VENTA

30 exemplars 4 pessets

Un número solt
5 cèntims

ADMINISTRACIÓ

Carrer de Ponent, 1, 3.^a
(Bussó baix a la escala)

Surt a llium puntualment
tots els divendres.

SUSCRIPCIÓ

ESPAÑA
Un trimestre 4 pessets

EXTRANJERO
Un trimestre 2 pessets

LAS SUSCRIPCIONES
se pagan por adelantado

Los pagos pueden ferse
en sellos de 15 cèntims
ó en timbres
especiales pero periódicos

PERIÓDICH POLÍTICH VERMELL

LO DISCURS D' EN CASTELAR

No aném a jutjar al orador. Aném a analitzar l' home públich, l' estadista, y, sobre tot, lo republicà, lo democràta y l' liberal.

Comensa son discurs fent memoria de dos amichs y correligionaris morts, Soler y Pascual y Casas, ab lo qual fa gala de sas creencias religioses, molt respectables no presentantis més que com a sevas, pero molt atacables volent fer combregar a tot son partit en aquelles idees.

Recorda 'ls primers apòstols republicans y diu d' en Terradas, Cuervo y Clavé que *eno cagan la palabra republica con esas exóticas sofisterias nihilistas hoy al uso, y se decian sólo republicanos*, lo qual es una verdadera traspaceria, puig en Clavé morí dihentse federal y 'ls altres dos faltaren del mon dels vius abans de pendre forma la idea de federació.

Continúa atacant lliargament als que volen donar cañificació a la república, lo que pot servir de consol a alguns innocents federals que encara somian en coagillar-se ab D. Emilio.

Passa luego a defensar sa evolució en sentit conservador, y ve a dir que quan era jove feya las cosas ab fofositat y ara las fa per experiencia. Aquí aludi encubertament a Pi y Margall, dihentli que tenia 'cap com aquells melons dolents, que 's fan vells y no maduran. ¡Bona fraternitat republicana!

De palla pera intentar probar que la república conservadora es la bona, no 'n vulgan més. Fins hi va fer sortir lo foch y l' ayre y l' argus y la terra y las verjes immaculadas y las monjas y las vestals, pera anar a parar que lo aquí 's necessita es una república que garanteixi la propietat secular, mantingui disciplinat exèrcit y pagui y protegeixi la Iglesia catòlica, y fora d' aixó no hi ha res, porque Deu es Deu y Castelar son profeta.

Tracta de probar que ell ha fet grans mèrits en favor de la república, recordant que se separà del retrai-

Y aquí s' encara ab en Cánovas per lo dit en son darrer discurs. Sosté que la pujada d' en Sagasta al poder no fou per la mort de D. Alfonso, sino per haver triunfat la coalició en aquelles célebres eleccions municipals de Madrid ¡pasterada! lo qual que ningú li creurà per més que digni y fassí. Afirma que governant lo partit liberal monàrquich hi ha mes ordre que governant lo conservador, y tracta de conjurar lo sublevament d' en Villacampa mentres dona 'l nom de revolucions al tancament de botigas y a las *esparilladas* d' estudiants de Madrid.

Alabant la llibertat nos presenta com tipo de perfeccions la reina Victoria d' Inglaterra, de la qual diu que un republicà pot serne ministre sens desdoro, y que 'la salvació de nostra patria está en poder nombrar los parlamentos y 'la *sumistra* com a Inglaterra. Tingudem en compte que luego afirmó que la regencia de Maria Cristina a Espanya ve a representar lo regnat de Victoria a Inglaterra, y meditem si d' aixó a ser ministre de la monarquia borbònica va gran distancia.

Torna a alabar lo sufragi universal y ataca a Cánovas per afirmar que es dolent perquè pot falsificarse, en quin punt está verdaderament ferm y té periodos d' eloqüencia d' home.

Y entra en la qüestió militar, negant que las reformas projectadas signen democràtiques, per quen cap exèrcit pot fundarse en principis democràtics, en lo que no deixa de sobrarli la rahó. Se declara luego partidari del servici universal obligatori en lo militar, com a compensació indispensable al sufragi universal. Aquí ja cal confessar que en Castelar es home de govern: sab donar una aglla pera fer cagar un roure. Veritat que de haverhi soldats forats lo més just es que hi vagi tothom, pero la verdadera justicia está en no obligar a ningú a lo que li repugui. Y en aquesta qüestió militar recorda lo fet durant son pas pel poder en favor del exèrcit, citant com a un dels seus mèrits lo restabliment de la pena de mort... ¡Quina llàstima que aquí no

párrafo recordant que 'ls que abans foren terrans abont s' hi aixava lo jou de la tirania avuy hi brillan esplendorosas las glorias del treball.

En pocas palabras se pot fer lo judici de tan llarch discurs:

Fou una canó regularment cantada, ab molt bona música y molt dolents lletra.

CARTAS A LA DONA

ROBERT LA

EXPOSICIÓ UNIVERSAL

V

Estimada Tuyas: Ja estich curat del peu y 'l costipat també m' ha passat gracias a unes suadas que vaig arrencar al presentarme 'l compte la dipètera. Desitjo que tu, mossen Joseph y los demás tocinos y gallinas de casa estiguedu sens novatad y ab bona gana, a *Dios gracias*.

Abans de tot tinch de ferre saber, Tuyetas, que de la gran fira que s' estich explicant no se 'n diu *Indaspusició unimarsal*, com jo 't deya fins ara, sino *Experdicció artificial*, y se 'n diu aixis, segons m' ha enterat un senyor de talent, porque s' hi perden molts diners d' una manera més artificial que 'ls fochs que s' hi creman a las velledas.

Y ara continuem lo fil de la narració.

Canas ja de rodar per fora, vaig comensar me quints visits entrant per las devanadoras de ferro del passeig de la Aduana y ficanme

ment revolucionari dels demás republicans quan s' elegiren las primeras Cortes de la restauració, presentantse candidat per Barcelona, y sent elegit a pesar del govern.

Y passa luego a rescatar de la paraula Revolució, dihentne més pestes que no 'n diu un inglés de son deudor insolvent, dihentli al federalisme utopia, barbaritat, y altres callositats per l' estil.

Entra a explicar sa benevolencia al fusionisme, de quin partit arriba a dir que *siene poco más ó menos mis propios principios políticos*.

Y aquí comensa a entrar en lo fondo del discurs polítich de actualitat, sobre las qüestions econòmica, militar y política. Després de consignar que l' *coincí* no faria res de las unglas d' una agulla ni 'l lió del ventrell d' una cabreta vicinis de la eloqüencia diu que la qüestió econòmica dependeix de la política, y aquesta no pot quedar estable y tranquila sino ab lo sufragi universal, verdader *cívico-tudo* del poble, segons lo jefe possibilista.

aplaudis aquell auditori *democràtic*, tan predisposat a betre las palmas de las mans! Lo quadro *liberal* hauria resultat insapreciable.

Demons poch exèrcit, pera evitar pronunciaments, ab molts jefes y ben pagats; tira un piprop el soldat y li diu que ell serà lo sosteniment del ordre públich pera que poguem guesar dels drets individuals. Ja he senten los partidaris de tota mena de revolució pera enderrocar lo monerquich. Si aixó no es amensassa, ho sembla.

Entra per fi al terreno econòmic y diu que es de la escola *librecambista*, pero no del partit *librecambista*. Y senta un criteri del tot igual al de Cánovas respecte al oportunisme de la protecció y a que primer son los compromisos de govern, sense innegable mostra lo tractat ab Alemania fet pels proteccionistes conservadors pera fer política monàrquica: pretensió l' *apoyo* de la monarquia alemana.

Y per final de son discurs ve a parar a la 'Exposició universal de Barcelona, acabant ab un grandiloquent

desseguida al PALACIO DE LA INDUSTRIA, quedant bocanad de veure aquella immensa botiga que may no veus lo final. Ja 't dich, Tuyas, que si tingues d' explicarte punt per punt tot lo que allí hi ha, primer me moriria jo de vell y tu serias ja un *calabre* d' anyorarame, que no pas jo hauria scabat la feyna. Així, donchs, no més te 'n parlaré en conjunt de sales en sala que allí 'n diuben *naus* per més que no vegis lo barco y 't donaré noticia de lo que a mi 'm sembli més notable, puig m' hi proposat eilestir la Indústria en dues cartas. Comensém.

NAU I. — Aixis que entras te trobas devant dels nassos ab un gran rotulós que diu *Bélgica*. Aquí donchs tenim los productes dels únics que continuament están *beigats* sense fer cap mal paper. Examinoy ¡tafo! no estava jo poch

atibocat en materia de geografia: jo 'm creya que Belgica era una nació petita, y allí 'm trobo que més de mitj mon deu perteneix a aquella nació, perquè sent lo títol general de la nau Belgica únicament, vaig veure'hi: quincalla, de Turquia; macarrons, retrats y rajolas, de Portugal; mineral, de Bolívia; rom, de Colombia; cacau, de Ecuador; arròs, de Méjich; saraparrilla, de Honduras; pisa, del Japó; licors y grans, de Chile; pells, sabó, sabates y un cocodrillo, del Uruguay; porcelana, té, ventalls, brodats, ceràmica y tota mena de trenca-colls pera gastarhi 'ls quartos, de Xina; arrels, herbas, fustas, pells y bestias dissecadas, del Paraguay; y vaja, vaig ferme creus suposant que tot això seria provinçias de Belgica, resultant que la capital estava ben representada en carbó, rajolas, joieria, drogas y robes en un trosset del cap-devall de la nau primera. Y entro' desseguida a la

Nau 2.ª.—Jo 't fum! y torno a veure Belgica en lo rétol principal. ¡Adios! vaig pensar; ara aquí deuré veure que no queda poble al mon que no perteneixi a Belgica; fins la Espanya quedarà béiga d'aquesta Experiéncia. Miro, y... ¡fleta! allí tot es de la Belgica coneguda. Lo rétol està bé. Lo primer que se 'm presenta a la vista es una gran parada de vidres ab unas ampollarras que s'hi podria posar en conserva qualssevol de nostres grans polítichs, ab tupé y

tot, fent confitura de governant. També vaig veure una roba per llansols del llit de matrimoni dels gegants de cala ciutat, puig tenian uns divuyt pams d'ample. Una columna de hules de ferro també va cridar-me la atenció, y unas campanas que sonan molt millor que las del poble, y que acreditan de bons toca-campanar als que las manegan, van aixordarme estant encantat devant d'un sant gros que anava de las festas. Vaig cap a la part ampla d'aquesta nau (perque tens de sapiguer que n'hi han unes de llargas y ben quadradas y altres que tenen la forma d'una cucurulla) y 'm quedo admirat de la molta més llargada de las altres que tenia; envesteixo de dret cap alla dins, y... ¡Sant Antoni gloriós! pego un cop de cap ab mi mateix

que poch n'hi va faltar com no vaig anar de costellas; sento que la gent esclata en una rialla y al moment ve un emplegat que 'm diu cridant ab pochos modos:

—¡Animal! ¡no veyés que aixó es un mirall!

—¡Un mirall! vaig dir jo estirantem lo nas fins ben prop d'un pam.

Y efectivament, Tuyas. Aquell altre saló del devant no era més que un mirall, pero ¡quin mirall! D'uns vinticinch a trenta pams d'alçada per disset ó divuyt d'ample, y ab una lluna més clara que 'l llenguatge d'un periódich que 'n diuen La TRAMONTANA, que no fa més que cantarlas claras a tot Cristó. Embadocats ab lo mirall per poch ensopego ab dos grans cristalls del mateix tamany, y vaig ja sortir corrents d'aquesta nau per temor de no fer una trenca-

dissa, puig allí al costat tenia una gran instalació de preciosa cristalleria, que mirantmo ja m' feya por de trencarme. Sans, llibres y mapas completan lo més notriem de Belgica.

Nau 3.ª.—Aquí entram a Fransa. Vamos, no en territori francès, perquè al Parca no sé que hi hagi cap Gibraltar gabaig, sino a las exhibicions dels productes francesos, que son bons y abundants.

Un tal Krieger, de París, hi ha fet un altar en un extrém abont s'hi veu un llit sota talem que sembla la tarima y taules d'un tribunal, uns sofás ab lesomia de banyeras obertas d'un costat y uns sillons en forma de bassetas de luxo. Prop d'alló s'hi veuen taulas que s'estiran y s'arrossan, s' sixean y s' abixian, pianos Erard y mobles luxosos de tota mena. Lo luxo, noya, es lo que més se troba aquí. Als pobrets nos toca passarhi de llarch. Tirant més avall trobas pianos Herz, ceràmica y estatuaria, cuynas y estufas que se 'n diuen económicas y no més las poden gastar los richs, armoniums, mitjas, sabates y llibres, y al cap-devall vins, licors, olis, ayguardents y alcoholis, y algunas instalacions de dagueria y pells.

Nau 4.ª (Fransa).—Un apardor de ninots vestits de persona va cridar-me la atenció al entrar en aquesta nau. Allí per cap diner t' en-

BE BE JUMEAU

senyan una corredissa de toros en que 's pot assegurar que may hi ha sanch.

Un poquet més avall hi ha una instalació per demés curiosa. Un fabricant ha construït una porta d'iglesia feta ab ampollas, gots y barra-

lons de vidre, que dona gust de veure. Tots los trastos que forman la capella plena de sanch de Deu del Priorat, te dich, Tuyas, que n'hi hauria pera fer portar la mantellina a tots los sacerdots que ven a la professó del divendres sant. Completan aquesta part de la nau 4.ª joieria, papereria y fotografia. Al altre extrém un gran rétol ensenya que hi ha productes d'aliment, y luego resulta que tot, ó casi tot, son begudas. Serà que allí sols s'alimentan alsant lo colze?

Nau 5.ª (Fransa).—Pianos; instruments de música; caixas pera guardar diners; calorífichs; cotxes grossos que al costat ja n' han fet de petits; aparatos pera dutxas; estatuaria; hules de tapets de taula ab bon mapa d'Espanya y cronologia de tots sos reyes; cordas secas y enquistadas que tindrian de ser a la secció marítima; y algo de ferreteria es tot lo d'aquesta.

Nau 6.ª (Fransa).—A la esquerra hi ha la secció de Tunis, abont s'hi troban sarrias y cabassos d'espert de tota mena, pisa de pagés acomodats, robes d'andalús y rulo ab gust de marrueco y mantas de gitano rich. A la dreta una gran instalació de magnífica porcelana de Sevres ab cobrellits per las parets plens de ce-

remonias d'iglesia. Lo resto de la nau está ocupat per vidre y grans pessas de ferro de la secció francesa, que acaba aquí.

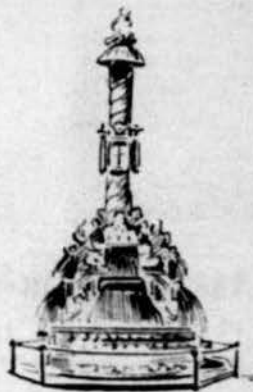
Nau 7.ª (Espanya).—A la entrada s'hi troba la instalació del Hospici. ¡Bona manera de senyalat abont tenen d'anar a parar los españoles! Se distingeixen en aquesta nau tres instalacions monumentals: la feta de cotó en rama y roba de la mateix materia, de la fabrica d'en Muntadas, que figura una hermosa piràmide; la de la fabrica de mitj cristall de J. Valles, Fill y Gendre, que forma un hermós coberth sostingut per quatre esbeltas columnas de objectes de vidre; y la de la fabrica de farinas de Cassiuanos, Gabriel, Borrás y C.^a, de Manresa, que remata ab la Fama tocant la trompeta... es a dir, la trompeta no sona ni passanthi l'alcalde pel devant.

Nau 8.ª (Espanya).—Es notabilísima la instalació de Fabra y Portabella, de Barcelona, que ab rodets, trocas, capdells y mitjas han figurat una orga que envejaria qualssevol parro-

quia de cap de parit. Y una cosa se m' acut ab aquesta y altres instalacions d'Espanya, y sobretot de Catalunya. No sembla pas que allí hi hagin anat a exposar los productes, sino l'ingenier en fer magníficas instalacions. Aquesta de l'orga, per exemple, ningú podrà apreciar si 'l género es de bona qualitat, sino l'efecte general de la instalació, puig lo públich no pot acostarse a menos de tres ó quatre passas als productes orgánichs. Per lo demés, tant en aquesta com en las demás naus de la secció d'Espanya, la industria hi está ben representada, y brillantment per part de Catalunya.

Nau 9.ª.—Magnífica es la instalació del German Godó y C.^a de Barcelona, feta tots ab productes de la seva fabrica de yute, formant

un bonich basament y una preciosa columna per remat. En aquesta nau hi ha instalacions molt luxosas, casi totas pertencients a fabricants catalans, entre las que ostentosamente sobressurten la d'en Sert y Solá y la de la Espanya Industrial, lo qual prova que, a pesar de queixarse molt, per aixó de la protecció a la industria, sempre 's quedan als pobrets alguns milers de duros pera gastar-se en la vanitat de sas instalacions, mentres l'infelís treballador es l'únic que badalla de gens, encar que la feyna li tregui 'ls ulls. Casi costat per costat hi han duas instalacions també monumentals, una de vins rematant en una gran bota, y un'altra d'en Juncosa propia pera posar a la entrada d'un convent de freres, a lo menos son gráfich

rematament, per lo molt que als pares capellats los hi agradava 'l xacolate.

NAU 10. (Espanya).—Pianos, robas y de tot se troba també en aquesta nau, y mitj amatag, tapat per altres instalacions, s'hi veu un castell

de molt gust, fet tot de raspalls de la fàbrica de Girona, García y C., de Barcelona. També s'hi troba una instalació monumental de paper de tina, figurant un campanar.

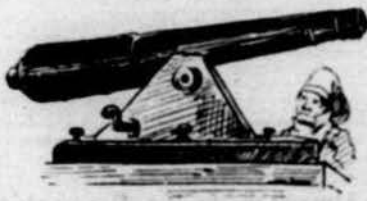
NAU 11. (Espanya).—Las instalacions dels fabricants de Sabadell y Terrassa cridan la atenció en aquesta nau, junt ab una cascada de canem. Lo demés mobles, fogons, paper y teixits.

NAU 12. (Espanya).—En aquesta nau n'hi ha mitja de botiga y mitja de terrat, ab lo seu colomà y tot. En la primera meytat s'hi troba llibreria, fotografia y joyeria, y per ferhi barraja un teler en que s'hi treballa devant del públic. Al entrar al terrat lo primer que veus es lo colomà y variats ulleres del enginyers de nostre exercit. Aquells coloms son los que fan de peató de correu en temps de guerra. Quina llàstima no habilitarlos en temps normal! Aquestos empleats a lo menos no obrirían cartas pera treuren sellos ni valors. Als costats del terrat s'hi veuhen los carros per la telegrafia de campanya, y luego la boca d'una cova y un forat

fosh com una gola de llop. Me fico allí dintre y 'l primer que vaig fer fou topar ab una senyora grossa que venia en direcció oposada. ¡Me nos mal! Va haverhi algun xisclet y quatre susos, y al fi encenent mistos sortirem del apuro. ¡No ve poch be aquella mina pels enamorats!

NAU CENTRAL, ó N.º 13 (Instalació del Govern espanyol).—Lo primer que s' repara, pel bullo que fan, son las xeringas ab que 'ls governs do-

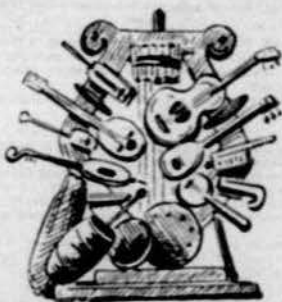

nan lavativas al poble quan se troba replé d'un

enfi d' autoritat. Y no 't pensis que siga aixó sol. Després de la molta artilleria també hi ha molta infanteria, y sols hi faltaria molta caballeria pera fer aquesta instalació molta las delicias de cert republica canari de las virtuts d' una Reyna. De soldats d' infanteria de peu n' hi ha un mostruari, que abarca desde 'ls temps de la picó fins a la guerra d' Africa. Després també n' hi ha un' altra colecció ab una cara de color de cacahuts, que tots son fills d' una tal senyora Maullá, segons sento dir. Cridan luego la atenció unas taulas de billar, que si no fos per las montanyas, rius y casas que hi han pintadas al panyo, molta gent s' hi podria entreindre en fer carambolas. En la secció dels enginyers de montanya estó tot ple de bestiolas, y deli d' una taula plena de pots que no son de conserva destaca la simpática figura d' un gobernador dels

terrenos que van á conquistar los anomenats enginyers. Com en aquesta instalació hi estan representadas totas las institucions oficials, no 'l dich tinya quina barraja de armas, fustas, cordas, mapas, bestias, quadros, estampas, cabasets, picots, balas, mantas, carretons, minerals, telégrafos, tortugas, micos, aucells, etc., y en fi, pera que no hi faltés res, hi ha una instalació

ció classica de música salvatge, que si ho portan á las paradas dels encants no hi ha drapyre que 'n prometi cinch cèntims, á pesar d' haverhi l' arpa de David, la guitarra ab que Noé passava las vetllas dintre del arca y 'l pandero que la dona de Puitar volia que li toqués en Josepet.

Aquesta nau, per estar situada al centro del Palacio de la Industria y ser la més gran de totas, té galerias. Donchs cap amunt falta gent. Al cap de la escala trobo quadros de gimnástica ab gent disfressada. Avanso. Alló es una olla, y sols en conjunt te 'n fare cinch cèntims. Allí hi ha tots mena d' objectes treballats en escolas normals, universitats, academias, presons y presiris, trobantshi ja mar de fotografias y dibuixos, bestias dissecadas com contribuent á qui han embargat la finca per la contribució, aparatos de ciencia, pessas d' anatomia, brodats, sabatas, cabasos, sembreros, etc., etc Pero lo més original d' aquest mon es uns dibuixos y alguns darrors que, anant nusos de pel á pel, los havia sortit á tots una fulla en cert puestro, que feya pensar si alló era propaganda pera tornar als bons temps d' Adan y Eva, salvo la tradicional falta de figura que 'ns conservés l' estat de santa innocencia primitiva.

En aixó ja s' havia anat fent fosh, y llavors vaig reparar que, mentres tot s' il·luminava, allí quedava á las foscas. Sempre 'l Govern sent contrari de la llum! Y haixant la escala xanoxano, vaig deixar la continuació de la visita per un altre dia, anantmen tó sopar á la *Lieteria Suissa*, ahont per tres pessetas vaig poguerme atipar com un pagés que soch.

Ara, Tuyas, fins á la setmana entrant. Disposa del teu

NOPEX LLONJA

CARTAS DE FORA

Ullá 25 d' Octubre de 1888.

Apreciat Director: Sabrà com en aquest poble, recó del baix Ampurdá, acabem de realisar un acte nou y rabós als quals 'l' iglesia.

Lo dia 22 del present mes doná á llum ma exposa una revista mena, y 'l dia 27 fou inscrita soltament en la registre civil del jutjat municipal d' aquest poble ab los noms de Palaura, Constanca y Justicia, assistiat al acte varios amichs de La Escola y altres d' aquest poble.

Com abans d' inscriure ma filla va dirme algun burro detollih que 'm vendrien á interrompre 'l acte, vaig avisar al alcalde, y ell respongué que aquell que intentés res en contra de ma voluntat se 'l castigaria, y no resultó la més petita interrupció.

Y perque veig si aquí encara abunda la llana, et de saber, Sr. Director, que cap llevador del poble volgué portar ma filla á cal jurat, tenint d' acudir á fora, que gressitament vingué y ab molt gust.

Se 'm ha dit que 'l nostre ranch negre picava de peus de veure que se 'n tirava 'l primer agut d' ensenyar un nou modo de tirar aygas fresca al cap de las criaturas que venen al mon, tement que aixó pugna pendre increment y allavors no podrà tirar gallina á l' olla á coveas dels tonics que fan estar sa mijadana molt fresca.

Se 'm diu també que 'm tirará comt avall; per si acás ho fa ab merces (vull dir ab modors) ja 'n tindrà una ració als condemnats lectors de La Tramontana.

A pesar de la rabiosa dels bestias y bestias d' aquest poble, ma filla Palaura y ma estimada esposa seguieren ab perfecta salut.

Disposi de son endemoniat amich
JOAN DALMAU

Arenys de Munt 21 Octubre 1888.

Estimat company: Figura que en aquest poble hi ha una societat que 'n diuhen del Remey, y la cada any una festa ab ofici, d' aquella que fan boguda á la mitja hora, acompañat d' orquesta. Donchs creosan *Pi-mal-esporgat*, no sé per qué ni per quí meyo, fu parlar lo orquestra á crits en lo precís moment que 'ls germanos feyan la reverencia á la seva patrona, posantse crocents á baladrar dalt del cutell.

Los está be als sacos del Remey. Pagan orquestra, pagan cura y pagan herms, y 'ls ho pagan á rebuets. Ja ho dró lo dicho: Fou plera á burros negres, que se ho paguían á coses.

Disposi del seu company
L' ENFANXAT

TRAMPA CASTELARINA

Lo discurs pronunciat per en Castelar dilluns d' aquesta setmana en lo teatro Calvo-Vico, lo publica 'l diariar el demani per enter *La Publicidad*, gazeta oficial possibilista á Barcelona.

Ve després lo diariar á la tarda *El Diluvio*, que publica també per enter lo discurs d' en Castelar, fent constar que es pres per taquígrafos, y resultan tals diferencias de l' un á l' altre discurs, que no podem resistir á la tentació de presentar á nostres lectors alguns párrafos, que tindrian de ser iguals, de cada un dels dos discursos, pera que pagan fer un petít cozeig.

Posem lo començament y l' acabament del discurs, y qualsevol altre trosca del mitj, creus al atzar, para cotejar.

Diu en Castelar, segons *La Publicidad*:
Yo diré en Castelar, segons los taquígrafos del *Diario*:

Amigos y correligionarios: pocas veces he me o hebrengido emocionado, de suyo tan profundas, como las que hoy afectan mi ánimo, capaces de retener la idea en el cerebro, extinguir la palabra en el labio, ahogar la voz en el pecho.

Nuestros enemigos del alma proceden como si no supiesen que la República pide antes del triunfo una profunda y larga educación, después del triunfo, lento desarrollo. La segunda República francesa, con estar fundada tras una monarquía constitucional muy larga, y ser de suyo muy buena, dicen cuanto quieren sus detractores, se perdió por no haberse precedido el sufragio universal; y la tercera, con venir tras larguísima dictadura y un mal régimen, se salvó porque se había iniciado una revolución almas de saludables ejercicios en el sufragio universal.

Digamoslo clarísimo y alto: se nos acusa de haber envenenado. En esto está con los criminales (Michoud, Courtois, etc.) Durante la juventud nos dejamos guiar de las experiencias durante la madurez nos dejamos guiar de las experiencias. Cuando tenemos edad y voz y conciencia, somos apóstoles, ahora que tenemos edad y conciencia de viejos escatistas, somos

De qué se nos acusa? De nos acusar de haber envenenado. ¿Envenenado? ¡Hija! ¡Cuánta pueria tanto como yo. ¡Ris...! ¡Y quién me diere la reunión de los Campos Eli-

estadistas. El arte más difícil no es el arte de bien morir. Al cabo y a la postre se muere siempre de súbito, en solo un minuto. El arte más difícil de la vida es acertar a escoger. Hemos muchos y procedemos como jóvenes en las mocedades; hablamos y procedemos como viejos en la edad perfecta. Yo no quiero lóbulos del cerebro sin sesos y sin materia gris perdidos a secos panales sin miel.

...pero Gambetta no pudo llevar el pueblo francés donde quiso, pues partidario del tributo de la guerra y partidario el elector de la guerra, el elector le nombró a pesar de sus protestas al pacífico y reaccionario Congreso de Burdeos y de Versalles. (Aplausos.)

... Meñostíeles de rejuvenecerlos. Y no se les puede tampoco decir a los realistas conversos, porque los realistas conversos se parecen a los pobres cangrejos; mientras están en el agua fresca de la monarquía colorada y pálida; así que los metiste en el agua hirviendo de la República, se vuelven rojos. (Risas prolongadas y prolongadísimos aplausos.)

... Cuando nosotros pasamos por las galerías de la Exposición, solemos olvidarnos de que allí estuvo la fortaleza del despotismo, y de que, desde ahora brillan los milanesos del comercio y del trabajo, ayer se vio la sombra sinistra del despotismo y de la guerra. Sobre cadenas rotas, sobre patibulos desmontados, sobre calabozos que fueron verdaderos calabozos de vivientes, sobre las raíces de sinistras torres alzadas allí por la intolerancia y el absolutismo, vemos la hazaña de pan caliente salido del horno para satisfacer el hambre de la blanda que surge adentro del taller para ornar la hermosura, la sorda linterna que desentraña las oscuras profundidades de la mina y el espléndido faro que difunde con su resplandor la esperanza en los infinitos espacios, el estridente vibrar de la máquina que ha borrado las distancias combatiendo las tempestades del Occeso y la nota melancólica del órgano que ha sucedido con los escalofríos de lo sublime nuestro ser y ha domado las tempestades interiores del alma, el azulado que ha abierto fecundo hoyo a la semilla en la tierra de labor y el pincel que ha puesto sus matices más brillantes en los iris del arte, la trampa en que aprisiona el cazador las ligeras aves y el telescopio en que aprisiona el astrónomo las adeltas estrellas; todo lo cual se debe a que acabaron los tiempos antiguos del privilegio, y han venido los tiempos nuevos del derecho, y a que Barcelona se alzaba sobre los hombros de su robusta democracia, y de sus incomparables trabajadores, llevando como la estúpida de la libertad humana, que ilumina el orbe todo, en su mano la antorcha del ideal y en su frente la estrella del progreso. Ha sido.

... mas Gambetta, por ejemplo, tribuno de un pueblo con asafro y amarras, no puedo para mí mismo hacer una cabeza con algunas que yo conozco, las cuales, a guisa de los melones, caevican y no maduran. (Risas, aplausos.) Yo no quiero que mis lóbulos del cerebro sin sesos y sin materia gris, se parquen a esos panales petrificados sin miel.

... Meñostíeles capaz de rejuvenecer las existencias caducas. En cuanto a los republicanos y a los monárquicos, de los que hablo por una razón que yo di un día y que hizo reír mucho a un correspondiente del *Daily News*, a esos monárquicos en España los llamamos cangrejos y voy a decir por qué los llamamos cangrejos; porque aparecen pálidos mientras están en agua fría de la monarquía, pero así que los meten en el aguaibia de la República ellos se vuelven rojos. (Aplausos.)

... Señores: Cuando yo me paseo estas tardes por las galerías de la Exposición, cuando me acuerdo que se levanta sobre los sepulcros de los que fueron: que se levanta sobre la fortaleza del despotismo: que se levanta sobre el hierro de la conquista, que se levanta sobre el clavo que puso en los tirsoes en vuestras manos y vuestros ojos, y oigo el sonido de las liras y de las arpas, las aves caeoras posadas sobre las flores, las máquinas de vapor que cruzan el espacio, los acordes del órgano que resaca las tempestades del alma, digo que ha concluido la edad de la guerra y viene la edad del trabajo, y se adelanta Barcelona adelantando la estatus de la Libertad humanando al mundo con la antorcha de la civilización en la mano y la estrella de la Democracia en su frente. He dicho.

Notaada luego la diferencia de F un a l' altre discurs, El Diluvio feu constar lo dimecres al matí que lo per el publicat era la mateixa paraula d' en Castellar, la mateixa frase, los periodos, tot lo mateix, sense correcció, emena, ni treuren ni posarhi res; es a dir: lo verdader discurs. Afegim a això que d' un conteig particular fet per nosaltres resulta que l' discurs de La Publicitat té unas 120.000 lletres mentre lo del Diluvio apenas arriba a 80.000, a pesar de ser alguns párrafos més llargs, i tindrem una mostra de la serietat d' en Castellar i del partit possibilia publicant discursos que, ademés de la diferente frase y construcció y equivocacions, se n' hi afegia una meytat més que no s' ha dit.

Solo aixís se comprén que a les quatre de la tarde del diluvio, es a dir, set hores abans de ferlo, se telegrafiá

seos el año 60, aquella unión republicana con los años de entonces que no llegaban a 30, y lo pasado, pasado! Pero no puede ser, no puede ser, no hemos hecho el tiempo y la vida; eso lo ha hecho Dios. Cuando éramos jóvenes procedíamos por esperanzas, ahora que somos viejos procedimos por experiencias; cuando teníamos voz, nosotros no habíamos voces de juventud, éramos los reveladores ahora que ni nuestra voz, ni nuestra garganta se prestan a tales cosas, somos proyectos, maduros y machucados. Yo, señores, no quiero para mí mismo hacer una cabeza con algunas que yo conozco, las cuales, a guisa de los melones, caevican y no maduran. (Risas, aplausos.) Yo no quiero que mis lóbulos del cerebro sin sesos y sin materia gris, se parquen a esos panales petrificados sin miel.

... mas Gambetta, por ejemplo, tribuno de un pueblo con asafro y amarras, no puedo para mí mismo hacer una cabeza con algunas que yo conozco, las cuales, a guisa de los melones, caevican y no maduran. (Risas, aplausos.) Yo no quiero que mis lóbulos del cerebro sin sesos y sin materia gris, se parquen a esos panales petrificados sin miel.

... Meñostíeles capaz de rejuvenecer las existencias caducas. En cuanto a los republicanos y a los monárquicos, de los que hablo por una razón que yo di un día y que hizo reír mucho a un correspondiente del *Daily News*, a esos monárquicos en España los llamamos cangrejos y voy a decir por qué los llamamos cangrejos; porque aparecen pálidos mientras están en agua fría de la monarquía, pero así que los meten en el aguaibia de la República ellos se vuelven rojos. (Aplausos.)

... Señores: Cuando yo me paseo estas tardes por las galerías de la Exposición, cuando me acuerdo que se levanta sobre los sepulcros de los que fueron: que se levanta sobre la fortaleza del despotismo: que se levanta sobre el hierro de la conquista, que se levanta sobre el clavo que puso en los tirsoes en vuestras manos y vuestros ojos, y oigo el sonido de las liras y de las arpas, las aves caeoras posadas sobre las flores, las máquinas de vapor que cruzan el espacio, los acordes del órgano que resaca las tempestades del alma, digo que ha concluido la edad de la guerra y viene la edad del trabajo, y se adelanta Barcelona adelantando la estatus de la Libertad humanando al mundo con la antorcha de la civilización en la mano y la estrella de la Democracia en su frente. He dicho.

... Señores: Cuando yo me paseo estas tardes por las galerías de la Exposición, cuando me acuerdo que se levanta sobre los sepulcros de los que fueron: que se levanta sobre la fortaleza del despotismo: que se levanta sobre el hierro de la conquista, que se levanta sobre el clavo que puso en los tirsoes en vuestras manos y vuestros ojos, y oigo el sonido de las liras y de las arpas, las aves caeoras posadas sobre las flores, las máquinas de vapor que cruzan el espacio, los acordes del órgano que resaca las tempestades del alma, digo que ha concluido la edad de la guerra y viene la edad del trabajo, y se adelanta Barcelona adelantando la estatus de la Libertad humanando al mundo con la antorcha de la civilización en la mano y la estrella de la Democracia en su frente. He dicho.

Notaada luego la diferencia de F un a l' altre discurs, El Diluvio feu constar lo dimecres al matí que lo per el publicat era la mateixa paraula d' en Castellar, la mateixa frase, los periodos, tot lo mateix, sense correcció, emena, ni treuren ni posarhi res; es a dir: lo verdader discurs. Afegim a això que d' un conteig particular fet per nosaltres resulta que l' discurs de La Publicitat té unas 120.000 lletres mentre lo del Diluvio apenas arriba a 80.000, a pesar de ser alguns párrafos més llargs, i tindrem una mostra de la serietat d' en Castellar i del partit possibilia publicant discursos que, ademés de la diferente frase y construcció y equivocacions, se n' hi afegia una meytat més que no s' ha dit.

á Nova York lo discurs, segons diu lo Diluvio, y que també moltes hures abans de comensarlo ja s' estés component per La Publicitat, com assegurém nosaltres. Castellar ha pres á Barcelona pel Congrés, y ha volgut continuar las faras politicas que allí s' representan. Bon profit li fassin, y ab ellas ben contents quedem nos mancos correlligionaris.

Tremenda ha sigut la xifrada ab que Saragossa ha rebut á n' en Cánovas. Es precís confessar que 'ls saragossans han sapigut donar una lliçó als barcelonins. Allí tenian l' agravi del ferro-carril de Canfranc. Aquí tenim encara lo dels fusellaments de Santa Coloma de Farnés.

Casi tothom se dol de la gran xifrada de Saragossa en públich y en privat se n' alegra. Nosaltres crevem que allò no val la pena. (Ni tan siquiera ven ferri cap tiribech!) Molta llàstima me 'l inspiren aquestos fetes... Quan ocorren aixats.

Ja s' ha acordat un pasell en lo de las reformas militars, pera poder anar tirant del tros del pressupost nacional tota elegats los fusionistas.

Los uns volian que las reformas las fassin las Cortes; los altres que 'ls plantessin per decret. Donchs s' ha trobat lo just mitj demanant autorisació á las Cortes pera ferlo per decret, e fets costets. 'Es molt gros lo patriotisme que allí al costat del ventrell hi amagan los grans politichs y estadistas!

Per h' divendres de la setmana passada sorri la caballeria ab lo correcció ordre, degut sens dubte al gran desordre de la primera vegada que sorri.

Notablement millorada, ab la organizació que 'l cas requeria y llum sufficient, resultó un acte digne de Barcelona, mereixent aplausos los artístas que lo idearen.

En Pi y Margall es á París pera tornar á pactar una coalició ab en Ruiz Zorilla, á n' de procurar que la monarquia no seguixi gayre més temps rebentantnos de felicitat.

Més avort que fias ara desitjarim que tinguessin los prohoms del republicanisme.

Recomandem á La Campana de Gracia lo següent bocí del discurs d' en Castellar.

«Mi primera decisión, después de habera dopado con tanto empeño el método nuevo, consistió en eliminar del diccionario mio, como una palabra inaplicable al ser y estado en que íbamos entrando, la palabra revolución.»

Y después que 'ns digui si encara insistim en comendrar á nos jete heróic ord, la Revolució de Setembre, com nos lo va presentar la pochó dia.

Decididament vindrá á Barcelona en Romero Robledo allá á primera del mes entrant. Preparémnos pera sentir parlar d' un altra ovació.

Alguns s' estranyan de que tant en Castelar com en Cánovas no hagin fet sos discursos en públich, sino tan solament voltats de sos correlligionaris y después d' un tiberi, y no poguenthi entrar ni á escoltar més que ab targeta.

Això es molt senzill. A Romero Robledo li cridanen 'Quimá barra! Y 'ls grans conservadors de la monarquia y de la república han escarmentat en cap agé, y s' han previngut.

La politica de tolerancia s' imposa. Lo pape n.º 13 dels Lleons, ha tingut una conferencia ab lo protestant y francmés Guillem de Prusia.

Y después que contin los capellans que als protestants y massos no se 'ls hi ha de dirigir la paraula. Lo seu mateix papa los fa quedar embusteros.

La corona de la Mercé que passejaren per Barcelona lo diumenge passat, valia més de setze mil duros. Cuantes llagrims se aixugarian ab aquest diner tan mal empleat!

Está vist que hi ha gent que 's recorda més de las personas de justa que de las de carn.

Dia lo periódich El Ejército Español que no fentse las reformas militars ni per decret, ni per vot de las Cortes, se tancan tots los camins y que aixó fa més facil la elecció. Ya poden comensar com vulguin, que per nosaltres no s' podré pas.

En Gamazo, aquell de la Lliga Agraria, ha parlat á Palencia y ha dit que s' han de fer economias y que la Lliga no es politica.

Y acabat així ha cridat viva l' rey! viva la regentia! Y 'ls sembla jo que lo focat de l' rey! aixó de volguer economias y sostenir reys y no volguer politica y cridar vivas á la monarquia!

Lo periódich Le País se fa seva la xifrada tributada á Cánovas á Saragossa. Aixís se procedeix y no com fan molts periódichs que se n' alegran y no gosan dirho per alló de la cortesia del ilustre hiseped.

Homes com en Cánovas, que han pertubats lo país y han fet derramar sanch innocent, no mereixen que se 'ls tracti com á enemichs de distinció, ni que se 'ls miri ab respecte.

En Jauret, l' heret d' en Carleta del As d' oros, ha entrat al exércit anglés y ha sigut destinat á la India. En tot s' hi veu la mà de la Providencia. Lo fill, com lo pare, ja está entre inglesos. Y va á posarse en contacte ab los salvatjes, pera poder ser digne rey dels carlins.

Se 'ns ha presentat un tal Pere Pons, obrer, habitant en lo velti poble de Sant Martí de Provençals, explicantnos ser l' inventor d' un aparató ab lo qual l' home pot fácilmente volar, presentantnos un quadro ab lo dibux que aproximadament representa l' dit aparató. Com per ser treballador no té modus pera ferse construhir, sollicita de nosaltres que donguessim publicitat á la noticia, per si algun amic de las invencions vol enterasren y si li sembla be pagarli la construcció del aparató pera volar, que creu l' inventor que no valdría més enlla d' una hexana duros.

Nosaltres, sense entrar ni sortir en si l' Sr. Pons ha resolt lo problema que 's proposava, dirém que qui vulga veure l' dibux passi per la impremta d' aquest periódich, Ronda de la Universitat, 6, ahont está de manifest, y si 's vol posar en relacions ab l' inventor li donarem la direcció del respectiu domicili.

Lo diumenge próxim, la escola laica Gutenberg celebrará examens públichs de las alumnas de dit collegi, y l' dijous de la setmana entrant lo de noys, en sos domicilis del carrer del Consell de Gent, n.º 434.

Y l' diumenge següent, 4 de Novembre, se farà la repartició de premis en lo lloch y hora que oportunament s' anunciará.

XARADA LA PROPIEDAD DE LA MERCÉ (Carta á un foraster)

Don Baldri Castanyola. Barcelona vintitris.

Amich Baldri: Sabrás que diumenge se va fer la profeso anunciada feya temps, perque un barret varen regali á la verje y mare de la Mercé.

Hi havia 'ls gegants y tramps; después una escolanta que portava la camisa demanant del vent, y rebretat carregats ab una cosa que 'n diuhen fanyarrons, crech.

Després hi havia unas nenas vestidas de donya Inés, una noya que duya lo ciri trencat y jugant á fet, un bon mató de fomes més llejtos que no sé que, de classé molt poquet quarta y uns caps que Deu n' hi doret, carregats ab una llana a colí, y un atxa de vent á una ma, á l' altra la gorra á un paraguai, perque 'l cel feya més mal calor que un devot sense diners.

De tot, Baldri, n' hi anavan al menos quatre femers; quinze carres més estranyas; y quins molins! ¡ay pobretal lo vaig veure un An-dorras igual que 'ns troba tot ell, que junt ab altres cantaven una canó, anant dietret, va doná una rellicada y va rodar lo mateix que una bola. Lo millor va ser la dotzena de habues que anava darrera de la Senyora Mercé ab uns barrets de tres puntes que 'ls estava malament y uns bastons que tots portaven per descansar lo seu pes.

També molt mudat hi anava lo Sr. Riera y Tassó tot ell, que junt ab altres cantaven una canó, anant dietret, va doná una rellicada y va rodar lo mateix que una bola. Lo millor va ser la dotzena de habues que anava darrera de la Senyora Mercé ab uns barrets de tres puntes que 'ls estava malament y uns bastons que tots portaven per descansar lo seu pes.

També molt mudat hi anava lo Sr. Riera y Tassó tot ell, que junt ab altres cantaven una canó, anant dietret, va doná una rellicada y va rodar lo mateix que una bola. Lo millor va ser la dotzena de habues que anava darrera de la Senyora Mercé ab uns barrets de tres puntes que 'ls estava malament y uns bastons que tots portaven per descansar lo seu pes.

Lo curs va durar tres hores; entre expentas y estar dret te tich que 'varen dotzarme rebregat y fe mal be, i quan vaig arribá á casa ja tenia l' sopar fret.

J. STARANCA

SOLUCIONS A LAS CANTORIAS DEL NÚMERO PASADY GERODIOLÓGIC.—Riures del pobre es la ofensa més gran.

Sumario.—Therapia de LA ACADÉMIA, Ronda de la Universitat, 6

EN PREPARACIÓN

Almanach de La Tramontana